

BÜYÜKÇINAR, Ahmet Muhtar
(1920-2013)

Son devir âlimlerinden,
müellif ve mütercim.

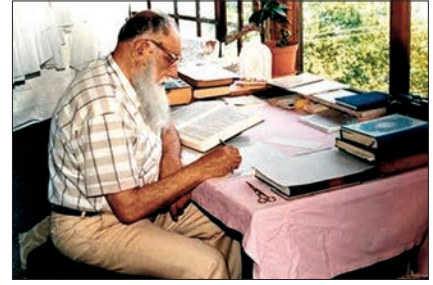
Gaziantep'te doğdu. Babası Mehmet Nuri, annesi Münevver Hanım'dır. Henüz kundakta iken annesi vefat ettiğinden sıkıntılı bir çocukluk devresi geçirdi. Baba evinden kaçarak bir işçi olan dedesinin ve anneannesinin yanına gitti. Daha altı yaşlarında okumasını istemeyen babasının zorlamasıyla dokuma atölyesinde çalışmaya başladı. Ancak dedesi onu Şeyh Camii imamı Fethullah Hoca'dan derse başlattı. Burada Kur'an'ı, okuma yazmayı öğrendi. Bir taraftan da yeni açılan gece mektebine devam ederek diploma aldı. Urfalı Kâdirî Osman Efendi'ye bağlı olan dedesiyle birlikte tekkelere gidip zikir meclislerine katıldı. Hâtıralarında on üç yaşında iken "yedi zanaat"ta başarılı olduğunu söylemektedir. Daha sonra çerçilik, kebabçılık, aşçılık, baklavacılık, marangozluk, terzilik gibi işlerde çalıştı. Mersin'de kurduğu ekiple deniz hamallığı ve Adana'da ziraat ameliği yaptı. Yine hâtıralarında bu işlerden, uzun süren tahsil hayatı boyunca kimseye muhtaç olmadan geçimini sağladığını belirtmektedir. On yedi yaşına gelince her şeyi bırakıp Arapça öğrenmeye yöneldi. İslâmî ilimleri çevresinde adını duyduğu hocalardan tahsil etti. Daha sonra öğrendiklerini az sayıdaki talebelerine gizlice okutmaya başladı. O yıllarda din öğretimi yasak olduğundan yakalanıp hapsedildiğini, hakkında açılan davaları ve bu yolda çektiği sıkıntıları hâtıralarında anlatır. Bu arada Nakşibendî tarikatına intisap etti.

Türkiye'de daha fazla din eğitimi alma imkânı bulamadığından kaçak olarak ve

yürüyerek Halep'e, oradan Şam'a gitti. Dokumacılık yaparak hayatını kazanırken iki yıl boyunca tahsil gördü ve icâzet aldı. 1945'te Türkiye'ye dönüp askerliğini yaptı, ardından Gaziantep'te Şeyh (Şih) Camii'ne imam tayin edildi (1948). Daha sonra Mısır'a gitti. Kahire'de Ezher Üniversitesi'nde girdiği yeterlilik sınavını kazanıp fakülteye kayıt hakkı elde ettiyse de düzenli tahsil görmediğinden lise kısmına kaydoldu. O yıllarda Kahire'de yaşayan Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi, Zâhid Kevserî ve Yozgatlı İhsan Efendi gibi Osmanlı ulemâsından faydalandı. Usûlüddin Fakültesi'nden mezun olunca (1960) aynı yerde yüksek lisansını tamamladı. Kahire'de Türk ve Arap talebelerine özel dersler verirken Aynışems Üniversitesi'nde hocalık yaptı. Bu arada Mısır'daki İslâmî uyanış hareketlerini takip etti ve Hasan el-Bennâ, Seyyid Kutub gibi çağdaş âlimlerin konferans ve seminerlerine katıldı. 1962'de Türkiye'ye döndü ve İstanbul İmam-Hatip Okulu'nda öğretmenliğe başladı, bunun yanında birçok kursta ders verdi.

Ahmet Muhtar, yetişkin öğrencileriyle birlikte bazı dinî eserleri tercüme faaliyetine girişti. Öğrencileriyle kurduğu Divan İlmî Araştırmalar Müessesesi'nde hazırlanıp yayımlanan 2200 sayfa hacmindeki *Hadislerle Müslümanlık* adlı eser bunların ilkidir. 1977'de açılan Diyanet İşleri Haseki Eğitim Merkezi'ne hoca tayin edilerek yeniden memuriyet hayatına döndü. Burada dokuz yıl Arapça, tefsir ve hadis dersleri verdi. Yaş haddinden emekliye ayrıldığı 1985 yılından sonra Yalova'daki Esenköy'e çekilerek bir taraftan eserlerinin yeni baskılarını hazırlarken bir taraftan da Kur'an tefsiri ve meâl çalışmalarına devam etti. Uzun süren bir hastalık devresinin ardından 6 Nisan 2013'te Yalova Devlet Hastahanesi'nde vefat etti, ertesi gün Esenköy mezarlığına defnedildi. İki kız, üç erkek beş çocuğu vardır. Kitapları ailesinin isteğiyle Yalova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ile yine Yalova'da kendi adını taşıyan Yüksek Tahsil Yurdu'nun kütüphanesine bağışlanmıştır.

Eserleri. Telif: 1. Mutluluk Yolları Hayat Kitabı (İstanbul 1988). Genelde günümüz problemleri karşısında mutluluğu bir türlü yakalayamayan insanlara, özelde ise hayatını İslâmî esaslara bağlı kalarak yaşamaya çalışanlara Kur'an ve hadislerin ışığında mutlu bir hayat yaşamının yollarını göstermeyi hedeflemektedir. Birçok defa basılan eser daha sonra geliştirilerek *Mutluluk Yolları Hayat*

Ahmet Muhtar Büyükçınar çalışma masasında

Kitabı 1 (İstanbul 1999), *Mutlu Bir Aile Yuvası Hayat Kitabı 2* (İstanbul 1999), *Görevlerimiz ve Sorumluluklarımız Hayat Kitabı 3* (İstanbul 2000) adıyla basılmıştır. **2. Hayatım İbret Aynası (Hatıralar)** (I-IV, İstanbul 1996-1997; İzmir 2001, 2006, Cihan Okuyucu tarafından kısaltılarak düzenlenmiştir). Büyükçınar'ın çocukluğundan 1970'li yılların sonuna kadar hâtıralarını anlattığı eser Cumhuriyet sonrası sosyal ve ekonomik hayatı aksettiren, özellikle din eğitimi alanındaki durumu ortaya koyan bir belge niteliği taşımaktadır. Bu hâtıralar aynı zamanda büyük mahrumiyetler içinde geçen bir hayatın ezici, kahredici ve saptırıcı acıları karşısında akli, azmi ve iradesiyle doğruyu bulan bir gencin ibretli hikâyesidir. Kitapta yakın geçmişte, milletten yabancılaşmış aydınların halk çocukları ve dindarlar üzerindeki sert ve baskıcı tavırlarından yaşanmış örneklere de yer verilmiştir. Ayrıca şahsiyeti zedelenen dindar halkın kusurlu davranışlarına içeriden tutulmuş bir ayna mahiyetindedir. **3. Bütün Yönleriyle İslâm İlmihâli** (İstanbul 1997). Sonraki yıllarda bazı ilâvelerle *Hayatın İçindeki İslâm I İnanç Dünyamız* (İstanbul 2001), *Hayatın İçindeki İslâm II İslâm'ın Temel İlkeleri* (İstanbul 2001), *Hayatın İçindeki İslâm III, Rûhî Arınma ve Sosyal İlişkilerimiz* (İstanbul 2001) adıyla basılmıştır.

Tercüme: 1. Gassanlı Hind (İstanbul 1972, talebelerinden Kerim Aytekin'le birlikte). Corcî Zeydân'ın *Fetâtü Gassân* adlı romanının çevirisidir. **2. Hadislerle Hz. Peygamber ve Ashabının Yaşadığı Müslümanlık (Hayatü's-sahâbe)** (I-V, İstanbul 1973, talebelerinden Ahmet Tekin, Ömer Faruk Harman, Yaşar Erol ve Mustafa Yalçın'la birlikte). Pakistanlı hadis âlimlerinden Muhammed Yûsuf Kandelevî'nin hacimli kitabının tercümesidir. **3. Muvatta** (I-IV, İstanbul

Ahmet
Muhtar
Büyükçınar

Ahmet Muhtar Büyükcinar son yıllarında bazı öğrencileriyle

1980-1984, Yaşar Erol, Ahmet Arpa, Durak Puzmaz ve Abdullah Yücel'le birlikte). İmam Mâlik'in eserinin çevirisidir. **4. Sünenü'n-Nesâi** (I-VIII, İstanbul 1981, Ahmet Tekin, Ömer Faruk Harman ve Yaşar Erol'la birlikte). **5. Hadislerle İslâm (et-Tergîb ve't-terhib)** (I-VII, İstanbul 1984-1986, Ahmet Arpa, Durak Puzmaz ve Abdullah Yücel'le birlikte). Münzirî'nin çeşitli konulara dair hadisleri bir araya getiren eserinin çevirisidir. Müellif ayrıca Ömer Rıza Doğrul'un *Tanrı Buyruğu* adlı meâlinin yeni baskısını talebelerinden Mustafa Uzun'la birlikte redakte ederek yayımlamıştır (İstanbul 1980). Büyükcinar'ın çok önem verdiği meâl ve tefsir çalışması hastalığı sebebiyle yarım kalmış, Cihan Okuyucu'nun hocasının sohbetlerinde tuttuğu notlar ise henüz neşredilmemiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

DİB Arşivi'ndeki özlük dosyası; Ahmet Muhtar Büyükcinar, *Hayatım İbret Aynası Hatıralar*, I-II (haz. M. Ertuğrul Düzdağ), İstanbul 1996; III-IV (haz. Necmettin Türinay), İstanbul 1997; ayrıca bk. M. Ertuğrul Düzdağ'ın yazısı, I, 24-26; "Ahmet Muhtar Büyükcinar ile Mülakat...: İnsanlar Yaşama Sanatını Bilmiyorlar", *Altınoluk*, sy. 141, İstanbul 1997, s. 9; Kâmil Yaşaroğlu, "İçimizden Biri", *Yeni Hizmet*, sy. 8, İstanbul 1997, s. 55-57; Mustafa İslamoğlu, "Bir Çınarın Gölgesinde Serinlemek", *Yeni Şafak*, İstanbul 03.09.2005; Ali Demirel, "Bir İlim ve İrfan İnsanın İbretlik Hayatını Okumak İster misiniz?", *Bugün*, İstanbul 06.04.2012; Sâim Oral, "Hocam", <http://ahmetmuhtarbuyukcinar.com> (22.04.2015); a.mlf., "Rüzgar Esiyor", <http://ahmetmuhtarbuyukcinar.com> (22.04.2015); Yaşar Değirmenci, "Bir Çınarın Ardından", <http://ahmetmuhtarbuyukcinar.com> (22.04.2015); Tuğba Akbay İnan, "Hayatım İbret Aynası Hatıralar", <http://www.cocukkaile.net> (22.04.2015); Adil Görmez, "Hayatım İbret Aynası Hatıralar", <http://www.egitimakademisi.org.tr> (22.04.2015); Abdullah Ömer Çelik, "92 Yaşında Koca Bir Çınar Hocamız", <http://www.dunyabizim.com> (22.04.2015); "Ahmet Muhtar Büyükcinar Hoca Dua Bekliyor", <http://www.haber7.com> (22.04.2015); "Ömrünü İlme Adayan Ahmet Muhtar Büyükcinar Dua Bekliyor", <http://www.haberler.com> (22.04.2015).

MUSTAFA UZUN

BÜYÜKKÖRÜKCÜ, Tahir (1925-2011)

Din âlimi, vâiz,
Konya müftüsü.

Konya'nın Uluirmak mahallesinde doğdu. Babası Körükçüler'den Marangoz Mehmed Efendi, annesi Dülgerzâde-ler'den Aliye Hanım'dır. İlkokul arından Konya Erkek Ortaokulu'na kaydoldu (1939). Bu arada Kur'an eğitimi aldı ve tecvid okudu. Ortaokulun son sınıfında iken dinlediği Hacı İsa Ruhi Efendi'nin (Bolay) vaazından etkilenerek 1942'de resmî öğrenimini yarıda bırakıp ondan İslâm ilimleri tahsiline başladı ve dört yıl sonra icâzet aldı. Bu sırada Hacıveyiszâde Mustafa Kurucu'dan hadis ve ahlâk, Müsevvid Bülbül Mehmed Efendi'den ferâiz, Hacı Hâki Efendi'den (İzler) Farsça, Hacı Haydar Efendi'den (Ulukapı) kıraat tahsil etti. Bu yıllarda Konya il merkezindeki mescidlerde vaazlar verdi. Askerliğini İzmir Foça'da tamamladı (1946-1949). İleride ismiyle özdeşleşecek olan Kapu Camii'nde ilk vaazlarını askerden izinli geldiği ramazan ayının son günlerinde yaptı.

Askerlik dönüşü vaazlarına devam ettiği sırada Konya'da bir vaazını dinleyen dönemin Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Hamdi Akseki'nin tâlimatıyla Konya merkez vâizliğine tayin edildi (28 Şubat 1950). Vaaz ve sohbetlerine gösterilen büyük ilgi üzerine ilk görev yeri olan Asrî Camii'nden Şerafeddin Camii'ne nakledildi. Aynı yıl Atçekenler'den Fahriye Hanım'la evlendi. Vâizliğin yanı sıra gençlere İslâm ilimleri okuttu. Güvenlik güçlerince derslerinden birine yapılan baskın sonrası "on üç-on yedi yaş arasındaki on dört çocuğa Arap harfleri ve Arapça sarf ve nahiv tedris ettirmek" suçuyla kısa süre başkanlık emrine alındı (28 Mart – 15 Mayıs 1951). 1951'de açılan Konya İmam-Hatip Okulu'nda Hacıveyiszâde Mustafa Kurucu ile birlikte Arapça öğretmenliği yaptı (1952-1953). 1952'de hacca gitti. Vâizlik görevini sürdürürken açılan imtihanı kazanarak Sancioğlu (Boncuk) Camii imam-hatipliğini de üstlendi (15 Şubat 1956), hâfizliğini da bu sırada tamamladı.

27 Mayıs 1960 askerî darbesinden sonra mâruz kaldığı baskılara rağmen vaazlarına devam etti, hakkında yürütülen tahkikattan somut bir netice alınmadığı halde önce başkanlık emrine alındı ve ardından Burdur merkez vâizliğine

gönderildi (20 Ağustos 1964). Burada kaldığı yıllarda cami dışında yürüttüğü irşad hizmetlerine konferansları da ilâve etti ve bunların ilkinin Denizli'de gerçekleştirildi. 1965'te siyasi iktidarın değişmesi üzerine Konya merkez vâizliğine döndü ve bir buçuk ay sonra Konya müftülüğüne getirildi (3 Mart 1966). Altı yıl süren bu görevin ardından tekrar vâizliğe döndüyse de bir yıl sonra emekliye ayrıldı (20 Haziran 1973).

1970'te kurulmasına öncülük ettiği Konya Selçuklu İlçesi Erenköy mahallesinde fahrî imam-hatiplik yaptı (1971-1975). Hac mevsiminde Haremeyn'de vaazlar verdi. 1976'dan itibaren irşad hizmetlerini Avrupa ülkelerine taşıdı. 1977 milletvekili genel seçimlerinde Millî Selâmet Partisi'nden Konya milletvekili oldu. 12 Eylül 1980 askerî darbesinden sonra gözetim altına alınıp mahkeme kararıyla tutuklandı ve on bir aya varan tutukluluk süresinin ardından yargılandığı Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesi tarafından tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı (25 Temmuz 1981). Yargılama neticesinde verilen üç yıl ağır hapis cezası temyiz edildi (28 Şubat 1983). 1982 anayasasında şekillendirilen yeni yasayla kendisine on yıl siyaset yasağı getirildi. Beş yıla yakın devam eden mahkeme süreci sonunda beraat etti (3 Şubat 1985). Yurt dışına çıkış yasağının kaldırılması üzerine Haremeyn'e mücâvir oldu (1985-1999), bu süre içinde Türkiye'de bulunduğu zamanlarda Kapu Camii'nde cuma vaazlarına devam etti. Kısa süren bir hastalığın ardından 5 Mart 2011'de vefat etti, ertesi gün Kapu Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Üçler Kabristanı'nda defnedildi.

1977 yılına kadar aktif siyaset içinde yer almayan Büyükkörükçü, Necmettin Erbakan'ın Konya'dan bağımsız milletvekili adaylığını koyduğu 1969'dan itibaren Millî Görüş hareketi çizgisindeki siyasal

Tahir
Büyükkörükçü